

วัดและศาสนสถานในมิติของการท่องเที่ยว Temples and Religious Places in Dimension of Tourism

กรรณิกา คำดี

สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความคาดหวังที่มีต่อการท่องเที่ยวแนวทางศาสนาของนักท่องเที่ยว ชาวบ้านในชุมชน และพระภิกษุ ในวัดป่าสาละวัน จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยว จำนวน 16 คน พระ 3 รูป คนในชุมชน 6 คน รวม 25 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา ตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัย พบว่า 1. มุมมองของพระภิกษุที่มีต่อการท่องเที่ยวภายในวัด คือ พระภิกษุต้องการให้เข้ามาปฏิบัติธรรมเป็นหลัก และ พักผ่อนหย่อนใจเป็นเรื่องรอง 2. ความคาดหวังของพระภิกษุที่มีต่อนักท่องเที่ยวอยากให้นักท่องเที่ยวมาปฏิบัติธรรม โดยให้ปฏิบัติตามครูบาอาจารย์ 3. ความคาดหวังของพระภิกษุที่มีต่อชุมชนและชาวบ้านอยากให้ชุมชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือวัด อยากให้ปฏิบัติตามข้อวัตร อยากให้มาทำบุญตามประเพณี อยากให้สนับสนุนกิจกรรมของวัด มุมมองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวภายในวัด มี 2 แนวคิด แนวคิดที่ 1 เห็นด้วย แนวคิดที่ 2 ไม่เห็นด้วย เพราะวัดควรเป็นที่ประกอบศาสนกิจและศาสนพิธี ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อวัด วัดควรเป็นแหล่งเรียนรู้ หลักธรรม คำสอนของศาสนา อยากสนทนาธรรม โดยเฉพาะเรื่องการศึกษา การทำสมาธิ การภาวนา ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนและชาวบ้าน ชุมชนควรให้ความร่วมมือเมื่อสอบถามข้อมูลการท่องเที่ยว มุมมองของชุมชนและชาวบ้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในวัด ชุมชนเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวแนวพุทธและท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนหย่อนใจ ความคาดหวังของชุมชนและ

ชาวบ้านที่มีต่อวัด วัดควรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศาสนา ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมท้องถิ่น ของทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน ความคาดหวังของชุมชนและชาวบ้าน ที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยว อยากให้นักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎของวัด และช่วยรักษาสภาพแวดล้อม ข้อเสนอแนะในการวิจัย ควรเปิดโอกาสให้ผู้นำและคนใน ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ ควรจัดหาสิ่งของพื้นฐานที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อจัดแสดง พิพิธภัณฑวัตถุวัฒนธรรมและศาสนา ควรจัดแบ่งเขตบริเวณท่องเที่ยวและร้านค้าให้เป็น ระเบียบเรียบร้อย ควรมีการสร้างสื่อต่างๆในการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายยิ่งขึ้น โดยการ จัดทำวิดีโอข้อมูลประวัติสถานที่ท่องเที่ยว คู่มือการเกี่ยวกับท่องเที่ยว ควรมี มัคคุเทศก์พหุวัฒนธรรมที่ และอธิบายประวัติความเป็นมา ประโยชน์ ความสำคัญของ สถานที่ ควรมีห้องสนทนาธรรม ให้พระสนทนาธรรมด้วยภาษาง่าย ๆ เข้าใจได้ไม่ยาก

คำสำคัญ : วัดและศาสนสถาน การท่องเที่ยว ความคาดหวัง

Abstract

This research aims to analyze the expectations of religious tourism. traveler Villagers and monks at Wat Pa Salawan. Nakhon Ratchasimaprovince. A study conducted by documentary research and in-depth interviews. By issuing an interview Visitors of the 16 people interviewed three monks in the temple and six people in a community. And The Ethnographic research The findings showed that ; 1. View of the monks on a tour inside the temple monks want to enter mainstream practice and recreation is secondary. 2. Expectations of the monks on tourists eager tourists to practice Dharma. To comply with the Philistines. 3. The expectation of the monks want the community to contribute measure. Follow the observances Want to traditional philanthropy Support the measure. View of tourists on a tour inside the temple are two concepts is agree and disagree because Measurements should be of worship, and ordinances. The expectations of visitors to the temple.

Measurements should be learning the teachings of the religion. Announcements Particularly the practice of meditation and prayer. The expectations of visitors to the community. The community should cooperate on tourist information and views of community residents to tour the temple. Buddhist communities with tourism and recreational tourism. The expectation of the community on the measure. Measurements should be a center of religious learning. history And local culture Of both adults and youth. The expectation of the community to the area. Visitors wishing to cooperate in complying with the rules of the temple and help preserve the environment. Suggestions for research is should provide the leadership and people of the community have been involved in the deal. Should any provision contained in the local community to exhibit museum culture and religion. Should the zoning area and shop tidy. Media should be in the range of public relations. Example The preparation of video data history, attractions. About Travel Guide Should a guided tour place. And explain the history of the importance of place. The monks should be a discussion To the Dharma talk in simple language. It is not hard to understand.

Keywords : Temples and Religious Places, Tourism, Expectations

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัดหรือศาสนสถานในปัจจุบันได้กลายเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้คนต่างให้ความสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และเป็นเหตุให้วัดหรือศาสนสถานบางแห่งได้ปรับบทบาทใหม่เพิ่ม จากเดิมที่เคยจำกัดไว้สำหรับเป็นสถานที่ปฏิบัติกิจของสงฆ์และศาสนพิธีของชาวบ้าน หรือเป็นสถานที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของผู้คนในชุมชนที่แต่ละวัดนั้นตั้งอยู่ กระทั่งกลายมาเป็นสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างถิ่น มีสาเหตุมาจากการที่วัดได้ขยายบทบาทโดยอาศัยคุณสมบัติของศาสนสถานเป็นแรงจูงใจให้เกิดการท่องเที่ยว ซึ่งการปรับแต่งบทบาทของวัดในมิติของการท่องเที่ยวการไม่สูญเสียสภาพ

เดิมนี้อย่างสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานในโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทาง แสงบุญในมิติทางศาสนาปีพ.ศ. 2557 โดยกรมการศาสนา ในสังกัดกระทรวง วัฒนธรรม ที่สนับสนุนให้นำทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นมาเป็นแหล่งดึงดูด นักท่องเที่ยวซึ่งบางแห่งก็เป็นมรดกของชุมชน ประกอบกับประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง ของพระพุทธศาสนามีวัดเป็นศูนย์กลางของสังคมและคุณค่าอื่นดังกล่าวข้างต้น การผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นการท่องเที่ยว ที่มีมิติของการพัฒนาจิตใจควบคู่ไปพร้อมกับส่งเสริมความเป็นไทย ทั้งยังเป็นการ สืบสานศาสนาและศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของไทยให้เป็นที่ดำรงอยู่คู่ประเทศชาติ

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ภายใต้โครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน เพื่อเป็นเส้นทางท่องเที่ยวแสงบุญที่เป็นต้นแบบ เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวไปทุกภูมิภาคทั่วประเทศ กรมศาสนาในสังกัดกระทรวง วัฒนธรรม จึงมีนโยบายส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐและเอกชน ตระหนักถึงความสำคัญและเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดโครงการท่องเที่ยวแนว ศาสนาให้มากขึ้นเพื่อกระตุ้นให้เกิดความรัก ความศรัทธาต่อพุทธศาสนา ทั้งยัง มุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาและจัดระบบการท่องเที่ยวภายในวัดหรือศาสนสถาน ให้เหมาะสมและมีบริการที่ดีสามารถสร้างความเลื่อมใสศรัทธาแก่นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้ในฐานะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและเป็นแหล่ง เรียนรู้ที่สำคัญที่ได้มาตรฐาน เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศ และระดับโลก บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดก ทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและของชุมชนท้องถิ่น ที่มีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเส้นทางท่องเที่ยวแสงบุญซึ่ง กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม (2557: 7-9) ได้มุ่งเน้นวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1) เพื่อเป็นการนำร่องให้วัดทั่วประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในทุกภูมิภาค ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมบุญบนเส้นทางท่องเที่ยวแสงบุญในเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งเป็น วันสำคัญทางพุทธศาสนาภายในวัดตลอดปี ให้พุทธศาสนิกชนที่มาท่องเที่ยวในวัดได้ รับความสุขทั้งทางกายและใจ

2) เพื่อเป็นการส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชีวิตมีศักยภาพในการดำรงรักษาความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย ตลอดจนมีความพร้อมในด้านพื้นที่บุคคลและกิจกรรมทางศาสนา ที่จะสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว

3) เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยในมิติศาสนา ให้เกิดเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงธรรมะ โดยมีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นวิถีพุทธที่ตั้งอยู่บนความพอดี

4) เพื่อวางระบบการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวแสวงบุญต้นแบบให้กับชุมชนรองรับความต้องการของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา สร้างความเชื่อมโยง และสร้างความเท่าเทียมในการแสวงหาโอกาสบนพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวในมิติทางศาสนา

5) เพื่อบูรณาการความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนบทบาทภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการสืบสาน สร้างสรรค์ต่อยอดการท่องเที่ยว ในมิติทางศาสนา สร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง

6) เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวแสวงบุญ เป็นกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนากับทั้งเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ที่สามารถเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

7) เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวแสวงบุญเป็นตัวกระตุ้นส่งเสริมให้คนในชุมชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนได้เข้าใจ เห็นคุณค่าของศาสนา ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น และนำคุณค่าของศาสนา วิถีชีวิตที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมไทยที่ดี อันได้แก่ การมีน้ำใจ ความเอื้ออารี รักในศิลปวัฒนธรรมที่เป็นทุนทางสังคมของคนไทยกลับมาใช้บนเส้นทางบุญ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ถูกต้องทาง

8) เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวแสวงบุญเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชนภายนอก

โดยทั้งหมดจะเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อมุ่งบูรณาการถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ทุนทางสังคม การใช้พลังร่วม และการนำมรดกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนา ซึ่งจะเป็นแนวทางในการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติด้วยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้สืบไป

ดังจะเห็นได้ว่า กรมการศาสนา เล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวสัมพันธ์กับศาสนาเพื่อให้วัดต่างๆ ในเส้นทางแสวงบุญเป็นสิ่งเชื่อมโยงศาสนากับประชาชนเข้าด้วยกัน โดยให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้ซึมซับเอาคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมอันดีของวิถีชีวิตแบบไทย ไปสู่การยกระดับสังคมที่มีคุณภาพ เนื่องจากการท่องเที่ยวแนวศาสนานี้จะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ผู้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกถึงความรับผิดชอบดูแลและส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวเองก็จะมีจิตผูกพันกับศาสนา ผ่านความประทับใจที่ได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ

อารีย์ นัยพินิจ และคณะ (2556: 38) ที่ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยววัดโดยพบว่านักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาในเทศกาล และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นั้นจะมุ่งเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเจริญจิต ภาวนา การตักบาตร ถวายทาน เวียนเทียนในวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา ทำให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวแนวศาสนาที่นอกจากจะได้รับความเพลิดเพลินกับภูมิทัศน์จากวัดที่เป็นแหล่งเอื้อต่อการท่องเที่ยวแล้ว ยังได้ตระหนักถึงการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ของท้องถิ่นนั้นๆ

ความคาดหวังเป็นความเชื่อ เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่คาดการณ์ล่วงหน้า ต่อบางสิ่งบางอย่างว่าควรจะเป็น หรือควรเกิดขึ้น (Oxford Advanced Learner's Dictionary:2000) ซึ่งมีความสำคัญในการจัดการท่องเที่ยว หากวัดและชุมชนทราบถึงความคาดหวังของนักท่องเที่ยวและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ วัดและชุมชน ชุมชนจะได้รับประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ เกิดความภาคภูมิใจวัฒนธรรมท้องถิ่น วัดจะมีผู้มาปฏิบัติธรรมและเยี่ยมชมกราบไหว้พุทธสถานมากขึ้น

วัดป่าสาละวัน เป็นวัดที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในชีวิตมากกว่าความรู้เพื่อความบันเทิง ผู้ที่มาวัดนี้เดินทางมาเพื่อการเรียนรู้ พัฒนาจิตใจ และการปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องแก่เพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีสถานที่โดดเด่นที่เหมาะสมแก่การมาท่องเที่ยวและศึกษาประวัติของวัด เช่น อนุสรณ์สถานบูรพาจารย์เจดีย์ พระอุโบสถ ศาลาพระญาณวิศิษฐ์ หลวงปู่สิงห์ ขนตยาคโม วิหารฐานิโย กุฏิเดิมของหลวงปู่พุทธ พุทธอุทยานลานธรรม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมูลนิธิชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์แพทย์พัฒนา

จากการส่งเสริมสนับสนุนของกรมศาสนาและความสำคัญของวัดป่าสาละวัน ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะวิเคราะห์ ความคาดหวังที่มีต่อการท่องเที่ยวแนวทางศาสนา ของนักท่องเที่ยวชาวบ้านในชุมชน และพระภิกษุ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่การปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยววัดอื่น ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและอยู่คู่กับสังคมไทยได้นานสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิเคราะห์ ความคาดหวังที่มีต่อการท่องเที่ยวแนวทางศาสนาของ นักท่องเที่ยวชาวบ้านในชุมชน และพระภิกษุ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทางคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อศึกษาค้นคว้ารวบรวมวิเคราะห์และวิพากษ์ข้อมูลสู่การสังเคราะห์สรุปเนื้อหาด้านการที่คือวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแนววัฒนธรรมพุทธศาสนา ในวัดป่าสาละวัน จ.นครราชสีมา มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดย ทำการสังเกตทั้งวิถีชีวิตและพฤติกรรมของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในละแวกวัดซึ่งถูกจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก โดย ทำการสัมภาษณ์ภิกษุของวัดที่ได้ลงพื้นที่ศึกษารวมถึงสัมภาษณ์ชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการบริหารวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว สัมภาษณ์นักท่องเที่ยว ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ที่กำหนดแนวทางจากกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ถึงการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

จากนั้นรวบรวมและประมวลผลข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ตามขั้นตอนกระบวนการและวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ โดยนำข้อมูลที่ได้จากกระบวนการศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นคือสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก มาพิจารณาร่วมกับข้อมูลที่ได้ศึกษาจากเอกสารและกำหนดบทบาทผู้วิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลของวัดด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการวิจัยคือ วัดป่าสาละวัน ตำบลในเมือง อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงโดยการจำแนกออกเป็นดังนี้

2.1 พระภิกษุ จำนวน 3 รูป

2.2 นักท่องเที่ยว จำนวน 12 คน

2.3 ผู้นำชุมชนและชาวบ้านในชุมชน จำนวน 6 คน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย วัดและศาสนสถานในมิติของการท่องเที่ยว ในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ “วัดป่าสาละวัน” แหล่งท่องเที่ยวในเชิงศาสนา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปผลได้ดังนี้

ด้านมุมมองและความคาดหวังต่าง ๆ

มุมมองของพระภิกษุ ที่มีต่อการท่องเที่ยว

พระภิกษุมีมุมมองต่อวัดในฐานะที่เป็นศาสนสถานเพื่อการประกอบศาสนกิจ และศาสนพิธีมากกว่าการท่องเที่ยวเชิงหรรษา เพราะท่องเที่ยวเชิงหรรษาความสุขที่เกิดขึ้นเป็นสุขที่ผูกพันกับ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส สามารถแปรเปลี่ยนได้อย่าง

รวดเร็ว แต่อยากให้เน้นการปฏิบัติธรรม เพื่อให้เกิด ความสุขภายใน ที่เป็นความสุขที่สัมพันธ์กับความรู้สึกทางจิตและใจ มุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในชีวิตมากกว่าความรู้เพื่อความบันเทิง

ความคาดหวังของพระภิกษุ

1. ความคาดหวังของพระภิกษุที่มีต่อนักท่องเที่ยว

1.1 อยากให้ผู้ปฏิบัติธรรม ได้พบกับความสุขภายในที่สัมพันธ์กับความรูสึกทางจิต และใจ มุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในชีวิตมากกว่าความรู้เพื่อความบันเทิง

1.2 ไม่อยากให้นักท่องเที่ยวมามากเกินไป หรือไม่ให้บังคับกันมา วัดไม่สามารถรองรับได้กรณีมาพักค้างคืนมากเกินไป วัดสามารถรองรับได้ 500 คน

1.3 ในกรณีมาท่องเที่ยวแบบพักผ่อนหย่อนใจ ไม่ได้มาฝึกปฏิบัติธรรมก็อยากให้กลับมาปฏิบัติธรรมเพื่อให้พบกับความสุขสงบ ซึ่ง เป็นความสุขภายใน

1.4 อยากให้ปฏิบัติตามครูบาอาจารย์ เพราะสายวัดป่าจะเน้นปฏิบัติคนมาทำบุญกันเยอะโดยเฉพาะวันพระ ตอนเย็นจะมีคนมา 100-200 คน

2. ความคาดหวังของพระภิกษุที่มีต่อชุมชนและชาวบ้าน

2.1 อยากให้ชาวบ้านมาปฏิบัติตามข้อวัตรปฏิบัติที่เคยกระทำกันมา

2.2 อยากให้ชาวบ้านและคนในชุมชนมาร่วมกันทำบุญ เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม เช่น ร่วมบริจาคปัจจัยสร้างวัดศาสนสถานภายในวัด เป็นต้น

2.3 อยากให้ชาวบ้านและคนในชุมชนสนับสนุนกิจกรรมของวัด เช่น บวชชีพราหมณ์ เวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

2.4 ไม่อยากให้นำสุนัขมาปล่อยภายในวัด เนื่องจากภายในวัดมีสุนัขจำนวนมาก สุนัขอาจจะทำร้ายนักท่องเที่ยว หรือเป็นการรบกวนนักท่องเที่ยว ไม่สะดวกต่อการพักผ่อนและรบกวนการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์

มุมมองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อวัด เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

แนวคิดที่ 1 เห็นด้วยที่วัดจะเป็นที่ท่องเที่ยว ในโลกสมัยใหม่ มีความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความสั่นไหวของผู้คนในสังคม ปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงทำให้คนสับสนวุ่นวายใจ ผู้คนต้องการที่พึ่งทางใจ มีความหลากหลายทางความคิด หลากหลายปัญหา วัดจึงควรเปิดโอกาสให้คนมาท่องเที่ยวในเชิงศาสนาและวัฒนธรรม วัดและ ศาสนาก็ต้องปรับบทบาท เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม เช่น เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นที่พักทางใจของผู้คน เมื่อเข้ามาแล้วร่มเย็น ต้องจัดการเพื่อรองรับศรัทธาความเชื่อของคน

แนวคิดที่ 2 ไม่เห็นด้วยกับการจัดการวัดและศาสนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เนื่องจากวัดป่าสาละวันเป็นวัดที่มีการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีชื่อเสียงมานาน นักท่องเที่ยวทราบข้อมูลเกี่ยวกับวัดมาแล้วว่ามีชื่อเสียงด้านการปฏิบัติธรรม จึงมีมุมมองต่อวัดในฐานะที่เป็นศาสนสถานเพื่อการประกอบศาสนกิจและศาสนพิธี การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากกว่าการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เพราะท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติความสุขที่เกิดขึ้นเป็นสุขที่ผูกพันกับ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส สามารถแปรเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็ว

ความคาดหวังของนักท่องเที่ยว

1. ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อวัด

1.1. วัดควรเป็นแหล่งเรียนรู้ หลักธรรม คำสอนของศาสนามากกว่ามาท่องเที่ยวแบบฉาบฉวย

1.2. ไม่ได้คาดหวังอะไรมาก ขอให้ทำหน้าที่ตามปกติ ถ้าวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว พระควรทำหน้าที่คือภิกษุวินัย กิจวัตร 10 อย่าง จะต้องเกี่ยวข้องคือสถานที่ต้องพิจารณาว่าจะรบกวนพระหรือไม่ ด้านความสงบ วัดต้องจัดสัดส่วนเป็นเขต

1. เขตพุทธาวาส คือ เขตพุทธสถาน จากบ้านไปถวายไหว้ได้
2. เขตสังฆาวาส คือ เขตของพระ ห้ามไม่ให้ชาวบ้านยุ่งเกี่ยว
3. เขตท่องเที่ยวของชาวบ้าน หอมน้ำเป็นสัดส่วนระหว่างของพระและ

ชาวบ้าน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสนับสนุนเพราะวัดไม่มีรายได้ รัฐต้องไปสร้างหอมน้ำจัดสถานที่ให้เป็นที่เป็นทาง

1.3 นักท่องเที่ยวไปวัดแล้วได้บุญได้กุศลได้ความรู้เกิดความรักท้องถิ่น ภาษา วัฒนธรรมหรือศรัทธาในพระพุทธศาสนามากขึ้น ทุกอย่างที่กำลังเดินคือกำไรของชีวิตไม่ได้ไปวัดก็ได้กำไร ที่ไปวัดได้ยิ่งได้กำไรจากวัด 10 เท่า ไปวัดทุกครั้งก็ได้ชำระจิตใจทุกครั้ง ได้อะไรดี ๆ เยอะ อย่างน้อยก็ได้บุญได้บุญจัดว่าเป็นทัศนบุญญา การเห็นการฟังถือว่าเป็นการยอดเยี่ยมอยู่แล้ว เป็นบุญเขตตั้งเพราะฉะนั้นจึงเตรียมกายเตรียมใจให้พร้อม

1.4 อยากได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสถานที่สำคัญภายในวัดจาก พระสงฆ์

1.5 อยากสนทนาศรธรรม โดยเฉพาะเรื่องการปฏิบัติ การทำสมาธิ การภาวนา

1.6 อาคารสถานที่ และบริเวณภายในวัดควรสะอาด

1.7 พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี

1.8 อยากให้พระสนทนาศรธรรมด้วยภาษาง่าย ๆ เข้าใจได้ไม่ยาก

2. ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนและชาวบ้าน

2.1 ควรให้ความร่วมมือเมื่อสอบถามข้อมูลการท่องเที่ยว

2.2 ชุมชนและชาวบ้านควรเข้าร่วมปฏิบัติธรรมด้วย

2.3 ควรมีกายที่อ่อนนุ่ม วาจาอ่อนหวาน จิตใจอ่อนโยน

2.4 ควรมีความชัดเจนของข้อมูล ทางประวัติศาสตร์ของวัดและชุมชน

มรดกทางภูมิปัญญา

2.5 มีร้านค้า ชายของที่ระลึก มีการบริการเต็มรูปแบบ

2.6 มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของชุมชน

2.7 อยากให้ชุมชนนำสินค้าพื้นเมือง ของกินของใช้ ผักผลไม้มาขายราคาถูก

มุมมองของชุมชนและชาวบ้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในวัด

แนวคิดที่ 1 ชุมชนมีมุมมองต่อวัดในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวว่าเห็นด้วย จะได้มาชมศาสนสถานเพื่อระลึกถึงหลวงพ่อบุญและครูบาอาจารย์ และการประกอบศาสนกิจและศาสนพิธี

แนวคิดที่ 2 ชุมชนมองว่า ควรมีการท่องเที่ยวแนวพุทธ คือ การเดินทางเพื่อการศึกษา พัฒนาจิตใจและการปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องแก่เพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อสรรพสิ่ง เพื่อให้เกิดความสุขภายใน ที่เป็นความสุขที่สัมพันธ์กับความรู้สึทางจิต และใจ มุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในชีวิตมากกว่าความรู้เพื่อความบันเทิง

ความคาดหวังของชุมชนและชาวบ้าน

1. ความคาดหวังของชุมชนและชาวบ้านที่มีต่อวัด

1.1 มีการปฏิบัติธรรมเช่นปัจจุบันนี้ซึ่งเป็นการปฏิบัติธรรมจริง ๆ มากกว่ามาท่องเที่ยวแบบผ่อนคลายเป็นพิเศษ

1.2 วัดควรเป็นที่พึ่งของชุมชน

1.3 อยากปรับปรุงกุฏิหลวงพ่อบุญ ให้เป็นพิพิธภัณฑ์หลวงพ่อบุญ

1.4 เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่นของทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน

1.5 เป็นพิพิธภัณฑ์พุทธได้ มีชีวิต เพราะจะได้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ด้านข้อมูล

1.6 อยากให้ติดป้ายบอกทางจากตัวเมืองกระทั่งมาถึงวัด

1.7 อยากให้เดินตามครูบาอาจารย์ เป็นวัดป่าก็ต้องมีป่า อย่างป่าที่วัดป่าสาละวันนี่ถือว่าเป็นป่าสุดท้ายของเมือง เป็นปอดของคนเมือง

1.8 อยากให้วัดเป็นเหมือนที่พึ่งของคนและสัตว์โดยเฉพาะสุนัขจรจัด

2. ความคาดหวังของชุมชนและชาวบ้านที่มีต่อนักท่องเที่ยว

2.1 อยากให้นักท่องเที่ยวมาปฏิบัติธรรมมากกว่ามาท่องเที่ยวแบบพักผ่อนหย่อนใจ

2.2 อยากให้นักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือ ช่วยกันให้วัดนี้เป็นวัดที่มีประวัติศาสตร์ดังาม

2.3 อยากให้นักท่องเที่ยวแต่งกายให้สุภาพ เช่น ใส่ผ้าถุง ไม่นุ่งกางเกงหรือกระโปรงที่สั้นจนเกินงาม

อภิปรายผล

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับการที่วัดป่าสาละวันจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวการท่องเที่ยวนิยมของการพักผ่อนหย่อนใจ หาความสำราญให้แก่ชีวิต และการท่องเที่ยวในมิติของศาสนาเพื่อสืบสานพระพุทธศาสนา ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมอันดีงามให้อยู่คู่ชาติไทย และยังเป็นประโยชน์ต่อการบ่มเพาะปลูกจิตสำนึกในการเผยแผ่ศาสนา ซึ่งทำให้การท่องเที่ยวในมิติของศาสนานี้มีความสำคัญ คือช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความรักและผูกพันต่อบ้านเกิดของตนเอง รวมถึงสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนวัดก็ได้พัฒนาส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาจิตใจของคนไปพร้อม ๆ กับการไปท่องเที่ยวยังวัดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ เกิดการเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้ สัจธรรม โดยให้เหตุผลว่าในโลกสมัยใหม่ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจึงทำให้ผู้คนสับสนวุ่นวายใจเป็นเหตุให้คนแสวงหาที่พึ่งทางจิตใจดังนั้น วัดจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้คนเข้ามาวัดไม่เฉพาะในมิติของการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความสำราญ ในปัจจุบันการท่องเที่ยวได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตมนุษย์ เพราะมนุษย์ต้องการเดินทางไปสู่สถานที่แปลกใหม่เพื่อหลีกเลี่ยงชีวิตอันซ้ำซากจำเจ กล่าวคือ ต้องการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศและหาประสบการณ์ใหม่ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวหรือต้องการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือจะด้วยเหตุผลอื่นใดก็ตาม เมื่อมีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาเป็นจำนวนมาก จึงเกิดเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขึ้น อันจะทำให้การท่องเที่ยวมีความสำคัญในแง่ของการเป็นผลรวมที่แสดงให้เห็นถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการให้บริการและการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานของรัฐบาล ที่จะต้องสนับสนุนในด้านการคมนาคม การเข้าออกประเทศ การรักษาความปลอดภัย เป็นต้น ส่วนในการบริการของภาคเอกชน ก็สนับสนุนในด้านที่พักแรม บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร การขนส่ง สินค้าที่ระลึก เป็นต้น ส่วนผลรวมในประการสุดท้ายก็คือ การต้อนรับและการเป็นเจ้าบ้านที่ดีของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ (กุลวดี ละม้ายเงิน, [ม.ป.ป.]: 3, 5)

ในปัจจุบันคนมีปัญหา มาก การเปิดโอกาสให้คนที่มีปัญหาเข้าวัดเพื่อสงบสติอารมณ์ให้เย็นลงก่อน เมื่อตั้งสติได้แล้วการพัฒนาจิตใจก็เป็นเรื่องที่จะต้องทำในขั้นตอนต่อไป ตั้งที่พระพุทธเจ้าช่วยขจัดความวุ่นวายจิตใจแก่ยสกุลบุตรที่มีจิตตั้งอยู่ในความเบื่อหน่าย เป็นเหตุให้ยสกุลบุตรเปล่งอุทานว่าท่านผู้เจริญที่นี้วุ่นวายหนอที่นี้ขัดข้องหนอครั้งนี้ปัจจุสมัยแห่งราตรีพระผู้มีพระภาคเจ้าตื่นบรรทมแล้วเสด็จจงกรมอยู่ ณ ที่แจ้งใต้ทอดพระเนตรเห็นยสกุลบุตรเดินมาแต่ไกลครั้งนี้แล้วเสด็จลงจากที่จงกรมประทับนั่งบนอาสนะที่ปูลาดไว้ขณะนั้นยสกุลบุตรเปล่งอุทานในที่ไมไกลพระผู้มีพระภาคเจ้าว่าท่านผู้เจริญที่นี้วุ่นวายหนอที่เปล่งอุทานในที่ไมไกลพระผู้มีพระภาคเจ้าว่าท่านผู้เจริญที่นี้วุ่นวายหนอที่นี้ขัดข้องหนอทันทันที่นั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสกะยสกุลบุตรว่าดูก่อนยสที่นี้ไมวุ่นวายที่นี้ไม่ขัดข้องมาเถิดยสนั่งลงเรจักแสดงธรรมแก่เธอที่นั้น ยสกุลบุตรรำเริงบันเทิงใจว่าได้ยินว่าที่นี้ไมวุ่นวายที่นี้ไม่ขัดข้องตั้งนี้แล้วถอดรองเท้าทองเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วนั้น ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งเมื่อยสกุลบุตรนั่งเรียบร้อยแล้วพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงแสดงอนุปุปพิภกาคือทรงประกาศทานกถาสีลกถาสักคกถาโทษความค่าทราวมความเศร้าหมองของกามทั้งหลายและอานิสงสีในความออกจากกามเมื่อพระองค์ทรงทราบว่ายสกุลบุตรมีจิตสงบมีจิตอ่อนมีจิตปลอดจากนิวรณ์มีจิตเบิกบานมีจิตผ่องใสแล้วจึงทรงประกาศพระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงยกขึ้นแสดงด้วยพระองค์เองคือทุกขสมุทัยนิโรธมรรคดวงตาเห็นธรรมปราศจากรูสีปราศจากมลทินว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดาสิ่งนั้นทั้งมวลมีความดับเป็นธรรมดาได้เกิดแก่ยสกุลบุตร ณ ที่นั้นนั้นแลดูจผ้ำที่สะอาดปราศจากมลทินควรได้รับน้ำย้อมเป็นอย่างดีณั้น (พระวินัยปิฎกมหาวรรคเล่ม 4 ภาค 1 ข้อ 25-26 หน้า 63)

การแสวงหาความสงบความสงบแห่งจิตใจ เพื่อที่จะขจัดสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้จิตใจเกิดความสับสนวุ่นวายต้องอาศัยการก้าวเข้าสู่สถานที่อันสงบและพึงธรรมเพื่อมีจิตใจที่ผ่องใสเป็นการ ฝึกตน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องภายนอกที่ท้อใจวุ่นวายตั้งที่พระพุทธเจ้าได้กล่าวคือความยินดีในกามสุขเหล่านั้นโดยอ้อมเกิดขึ้นแก่บุุชชนทั้งหลายแม้ผู้ที่ชาวโลกสมมติว่าเป็นผู้ประเสริฐด้วยอำนาจชาติหรือด้วยอำนาจความอับดีผู้ยังยินดีเพลิดเพลินกำหนดในอารมณ์ทั้งหลายมีรูปารมณอำนาจความอับดี

ผู้ที่ยินดีเฟลิดเฟลินกำหนดในอารมณืทั้งหลายมีรูปารมณื เป็นต้น รสเหล้าไดย่อมจูดรั้งโลกนี้ไว้เหมือนผูกที่คอและบัณทิตเรียกว่าสามัคคีรสเพราะเมื่อมีความพร้อมเพรียงกันแห่งวัตถุและอารมณืเป็นต้นก็เกิดขึ้นได้รสเหล่านั้นแม้ทั้งหมดพระตถาคตละได้แล้ว (พระวินัยปิฎกมทวาริกังค์เล่ม 1 ภาค 1 - หน้าที่ 226.)

ในแง่เศรษฐกิจของประเทศไทย การท่องเที่ยวยังมีความสำคัญ คือ เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เดินหน้า เนื่องจากภาพรวมของเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2556 แม้การขยายตัวจะชะลอลงกว่าปีก่อน ๆ ตามการอ่อนแรงของอุปสงค์ในประเทศ ประกอบกับภาคการส่งออกสินค้าก็ยังไม่ได้รับอานิสงส์จากการฟื้นตัวที่ชัดเจนขึ้นของเศรษฐกิจโลก แต่ในท่ามกลางกระแสชะลอตัวเช่นนี้กลับมีเพียงภาคการท่องเที่ยวเท่านั้นที่เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญให้แก่เศรษฐกิจไทยตลอดทั้งปี โดยเป็นผลมาจากภาคการท่องเที่ยวได้ขยายตัวตามจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะจากจีน รัสเซีย และในแถบอาเซียน ที่เข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และเป็นตัวเลขที่สูงสุดในประวัติศาสตร์คือ 26.7 ล้านคน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากกรณีความสัมพันธ์ของจีนและญี่ปุ่น รวมถึงการมีสายการบินต้นทุนต่ำเองก็มีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกให้ลดต้นทุนเรื่องการเดินทางของนักท่องเที่ยวได้ แม้ในช่วงปลายปีจะมีจำนวนของนักท่องเที่ยวชะลอตัวลงไปบ้าง แต่โดยภาพรวมตลอดทั้งปีแล้วถือได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นภาคธุรกิจที่ช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของไทยที่กำลังชะลอตัวอยู่ได้เป็นอย่างดี (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556:1-3)

คนในชุมชนได้รับ ประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านสาธารณสุขและการคมนาคม มีแหล่งพักผ่อนหย่อนใจผ่อนคลายความเครียด มีร้านอาหาร และ ชุมชนสามารถนำผลิตผลที่ได้จากชุมชนมาจัดจำหน่าย

ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวสามารถส่งเสริมการทำนุบำรุง และ การส่งต่อประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมรวมทั้งช่วยส่งเสริม การอนุรักษ์ การปกป้องมรดกของท้องถิ่น เป็นการฟื้นฟูงานฝีมือ ศิลปะ วัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นขึ้นมาใหม่ การท่องเที่ยวส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความภูมิใจของชุมชนท้องถิ่น และของชาติยังผลให้เกิดความใส่ใจในการอนุรักษ์

สิ่งเหล่านี้เป็นผลลัพธ์ด้านบวกที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ ในทางที่เหมาะสม สิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีทัศนคติเชิงบวก ย่อมก่อให้เกิดแรงสนับสนุนที่มากกว่าและโอกาสที่ดีกว่า ในการพัฒนาและดำเนินการทางการท่องเที่ยว ดังนั้นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาชุมชน ให้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับขบวนการตัดสินใจเพื่อพิจารณาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะยาว ระบบนิเวศน์ และ ความเสมอภาคของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสร้างสื่อต่างๆ ในการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายยิ่งขึ้น โดยการจัดทำวิดีโอข้อมูลประวัติสถานที่ท่องเที่ยว คู่มือการเกี่ยวกับท่องเที่ยว
2. ควรเปิดโอกาสให้ผู้นำและคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ
3. ควรจัดหาสิ่งของพื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อจัดแสดงพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมและศาสนา
4. ควรจัดหาสินค้ามาจำหน่ายเพื่อเป็นของที่ระลึก
5. ควรจัดแบ่งเขตบริเวณท่องเที่ยวและร้านค้าให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
6. ควรมีการปรับปรุงทัศนียภาพให้สะอาดและสวยงาม
7. ควรมีแผนที่แสดงเส้นทางการเดินทางและมีป้ายบอกทางอย่างชัดเจน
8. ควรมีบริการให้ยืมผ้าถุง ในกรณีที่นักท่องเที่ยวหรือกระโปรงที่สั้นจนเกินงาม เป็นการให้ความเคารพสถานที่
9. ควรมีมัคคุเทศก์พำชมสถานที่ และอธิบายประวัติความเป็นมา ประโยชน์และความสำคัญของสถานที่
10. ควรมีการจัดสถานที่สำหรับสุนัขให้เป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันไม่ให้ออกมารบกวนนักท่องเที่ยว
11. ควรมีห้องสนทนาธรรม ให้พระสนทนาธรรมะด้วยภาษาต่างๆ เข้าใจได้ไม่ยาก
12. ควรให้ชุมชนนำสินค้าพื้นเมือง ของกินของใช้ ผักผลไม้มาขายราคาถูก

เอกสารอ้างอิง

- กุลวดี ละม้ายจีน. [ม.ป.ป.]. เอกสารประกอบการสอน วิชาวัฒนธรรมการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (ไม่ได้ตีพิมพ์).
กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2551). พระอารามหลวง เล่ม 1. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2557). แนวทางการดำเนินงานโครงการส่งเสริม
การท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนาปี 2557. กรุงเทพฯ:
สำนักงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2556). ประเด็นเศรษฐกิจในรอบปี 2556 และแนว
โน้มปี 2557. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
พระวินัยปิฎกมหาวิภังค์เล่ม 1 ภาค 1 - หน้า 226.
พระวินัยปิฎกมหาวรรคเล่ม 4 ภาค 1 ข้อ 25-26 หน้า 63
อารีย์ นัยพินิจ และคณะ. (2556). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัด
ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 5(1), 38.